№ 30 (2021) С. 52–58

National Academy of Fine Arts and Architecture

Collection of Scholarly Works «Ukrainian Academy of Art»

ISSN 2411–3034

Website: <http://naoma-science.kiev.ua/>

УДК 73.071.1(477)"20"Корчовий

ORCID ID: 0000-0002-1384-3440

ORCID ID: 0000-0001-8217-1150

DOI: <https://doi.org/10.33838/naoma.30.2021.52-58>

Людмила Лисенко

кандидат мистецтвознавства, доцент

Ольга Шпанко

студентка IV курсу бакалаврату
факультету теорії та історії мистецтва НАОМА
shpanko.ol@gmail.com

Науковий керівник — Л. О. Лисенко,
кандидат мистецтвознавства, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОСТІ СКУЛЬПТОРА ВАСИЛЯ КОРЧОВОГО

Анотація. У статті розглянуто характерні особливості творчості українського скульптора, випускника Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, представника академічної школи скульптури, Василя Корчового. Наголошено на провідних сюжетах і жанрах, манері й техніці роботи з каменем. Пропонується науковій спільноті дослідження — це одна з перших спроб мистецтвознавчого аналізу двох скульптур Василя Корчового.

Ключові слова: Василь Корчовий, скульптура, скульптура з каменю, станкова пластика, меморіальна пластика, сучасна скульптура, академічна школа, мистецтвознавчий аналіз.

PARTICULARITY OF ARTWORKS BY VASYL KORCHOVYI VASYL

Ludmyla Lysenko, Olha Shpanko

Abstract. This article explores Vasyl Korchovyi's artistic heritage, his unparalleled style, and notable manner of working. Vasyl Korchovyi is a Ukrainian sculptor, graduate from National Academy of Fine Arts and Architecture, representative of the Academic school of sculpture creation. This sculptor has not been neglected today and is an often and widely recognizable guest and/or participant of/in numerous exhibitions, art competitions, and sculpture symposiums including the latest one, the Xth Kaniv International Sculptural Symposium (September–October, 2021). Despite that, his artworks have been discussed in a quite occasional and random way in artistic articles and other kind of publications. This is the reason of why this study focuses on the major subjects and genres used by Korchovyi for his artworks, as well as on his manner and techniques for working with stone. The study is one of the first-ever attempts to use the art criticism approach to evaluate three sculpture works by Korchovyi: with two of them being complete and one piece still unfinished: the work from the Kaniv sculptural symposium above. First, Altar of Dionysus, an indoor sculpture, carved of sandstone, is discussed. It depicts a bacchante, a woman who holds a bowl and a grapevine, with her hair ingrown in the branches and the two goat heads that flank the composition on both sides; the attributes associated with fertility, sweet delight and also with wild Dionysian origin, while calm or even being asleep at the moment. Second sculptural work is the tombstone of Vasyl Korchovyi's father, Ivan Sobko. For this reason, its design is marked

with Korchovi's personal feelings and sentiments. The composition of the sandstone-made sculptural part of the tombstone represents an angel with outstretched wings, inscribed in the area of a trefoil cross. The openwork pattern of weaves of winding shoots with remains of leaves in some places adds depth to the background framed with smoothly polished parts of the surface, where the figure of angel is located, and carefully surround the upper part of the medallion with a photo of the deceased one; the composition that brings the feeling of a deep anguish and imminence, the painful emotions to be eventually accepted.

Keywords: *Vasyl Korchovi, sculpture, stone sculpture, indoor sculpture, memorial sculpture, modern sculpture, academic school, art criticism, art analysis.*

Постановка проблеми. Попри те, що про Василя Корчового існує чимало побіжних, чисто оглядових публікацій, де його творчий доробок зазвичай згадують у контексті специфічної епатаності або ж обмежуються досить узагальненим описом лише однієї віхи його дітища під дещо критичним кутом або ж навпаки з безмежним захватом. Натомість у цьому дослідженні представлена одна з перших спроб саме мистецтвознавчого аналізу робіт В. Корчового, зокрема двох його скульптур — станкової та меморіальної пластики.

Актуальність дослідження. На сучасному етапі у творчості українських скульпторів з професійною освітою відбувається активне переосмислення можливостей використання базових академічних знань для створення робіт найрізноманітнішого призначення: від традиційних станкових, монументальних, меморіальних, до більш відкритих до сучасних смаків пересічного глядача, або художнього ринку з його орієнтацію на створення сучасного артпродукту. Тому українській скульптурі притаманна своєрідна строкатість, наявність робіт на будь-який смак. Проте глядача приваблюють твори художників, які мають власний неповторний стиль, створюють хвилюючі, епатані образи.

До категорії креативних і соціально активних митців належить і скульптор Василь Корчовий. Його присутність у сучасному художньому житті відображена не тільки у постійній участі в художніх виставках, симпозиумах, у створенні творів як для публічного простору. Він має потужний сайт в інтернет-мережі, його родина активно працює над створенням іміджу Василя Корчового в умовах сучасного мистецького ринку, що задовольняє масовому попиту на несподівану, епатану, інтерактивну річ. Саме тому ім'я скульптора постійно фігурує у мистецьких новинах, статтях, відгуках та інших публікаціях.

Зв'язок авторського доробку з важливими науковими та практичними завданнями. Статтю виконано як частину дослідження творчості сучасного українського митця, представника академічної школи скульптури, Василя Корчового для подальшого аналізу його творів і написання дипломної роботи на здобуття ОС бакалавра.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-літературними джерелами є автобіографічні матеріали, журнальні та газетні публікації і статті; мистецтвознавчі праці з дослідження сучасного образотворчого мистецтва та історії сучасної української скульптури зокрема. Найдетальніше бібліографію розписано на персональному сайті В. Корчового, де, крім основних публікацій про митця, також подано список робіт, виставок і нагород. Ця ж інформація дублюється у другому каталозі митця (Сидор-Гібелінда). Загалом, не враховуючи нещодавні, ще незазначені на сторінці митця матеріали, Василь Корчовий має три авторських каталоги, він згадується у близько дванадцятих журнальних публікаціях і статтях, має шістнадцять згадок у каталогах великих виставок, салонів і трієнале, двадцять вісім газетних публікацій і кілька телевізійних матеріалів. Якщо не брати до уваги автобіографічний нарис митця з першого авторського каталогу (Корчовий 39–48), досить розлогі статті про В. Корчового писали Наталія Сухоліт, Олег Сидор-Гібелінда (84–93), Олена Шапіро, Богдана Пінчевська (183–192) та Олена Корчова (3, 40–41). Скульптор побіжно згадується в статтях Л. Лисенко та О. Голубця, присвячених трієнале (Лисенко 41–42) та українській скульптурі кінця XX — початку XXI століть (Голубець 5), а також у підручнику Марини Протас (183, 190, 192–193, 201, 210).

Зазначення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. У науковій розвідці наголошено на рівноцінності

основних віх творчого доробку Василя Корчового — станковий та меморіальний пластиці.

Новизна наукового дослідження. На сьогодні не можемо стверджувати, що творчість Василя Корчового є малодослідженою, однак і не можемо вважати, що вона досліджена вичерпно, адже внутрішній світ митця та його творчі роботи, списки яких постійно оновлюються, навряд чи можливо вивчити повністю. Завжди залишатиметься невідомлене, тобто та загадка, що криється у таїнстві людської творчості.

Творчість В. Корчового, яка, попри численні статті в журналах і каталогах, все ж має чимало неозвучених аспектів, про які йтиметься нижче.

Методологічне або загальнонаукове значення авторських розробок. У роботі використано мистецтвознавчі та загальнонаукові методи, зокрема: історичний і частково біографічний — для висвітлення певних аспектів життєвого шляху художника у контексті сучасності; формально-стилістичний і фактологічно-описовий — для визначення основних параметрів творів

(матеріалу, текстури, композиційної організації тощо), також здійснено мистецтвознавче дослідження індивідуальної манери скульптора.

Виклад основного матеріалу. Скульптор В. Корчовий надає перевагу роботі з каменем — вапняком (у певному сенсі — творчий талісман), пісковиком, базальтом, гранітом і, звісно, мармуром — найбагатішою породою. Адже, переводячи роботу в камінь, завжди можна вдосконалити форми та довершити рельєфність поверхні задуманого твору, навіть громіздку тектонічність перетворити на невіддільну частину композиції.

Своєрідна екстравагантність та епатажна відвертість творів В. Корчового може як збентежити пересічного глядача, так і зацікавити колег та аматорів: перші бачать зазвичай ЩО зображено, а другі безпосередньо звертають увагу ЯК це зображено. Провідним, але не найприбутковішим, сюжетом скульптора є повнотілі представниці прекрасної статі — богині, німфи, вакханки та ординарні жінки. Митця вабить природне розмаїття форм тіла, котре він увічніює у мармурі, вапняку чи пісковику. Мистецтвознавиця Олена Корчова пояснює: «... кожна ... — інша. І — кожна красива» (3). Суперечливі погляди та критиканські коментарі глядачів не надто турбують В. Корчового — він просто отримує задоволення від роботи. А той, хто здатний бачити та відчувати красу, ніколи не пройде повз витончену кам'яну постать сором'язливо-задумливої панни.

Однією із помітних та оригінальних скульптур В. Корчового є «Вівтар Діоніса» (іл. 1). У ній є все, що притаманне стилеві автора: матеріал (пісковик), досить компактний камерний розмір (89×63×32), вертикальний формат, бурхлива та, здавалося б хаотична, але гармонійно впорядкована шерехата поверхня із завуальованими в ній слідами інструментів, що контрастує з гладко відшліфованими поверхнями жіночих тілес, які демонстративно оголюють приховані візерунки поверхні каменю та дещо перегукується з розпорошеним листям і плодами у протилежній, верхній частині композиції.

Нерівна похила поверхня не створює умов для стійкої пози менади, котра дещо ліниво та неквапно розправляє свої пухенькі ніжки. Трохи припідняті руки, що тримають гроно та

Іл. 1. Корчовий Василь. Вівтар Діоніса.
Пісковик. 89×63×32. 2007
(Скульптор Васи́лий Корче́вой)

чашу з виноградом. Її тендітне, не зовсім пропорційне щодо пишного тіла, обличчя наділене витонченими, спокійними, трохи байдужими, вдумливими, навіть меланхолійними, рисами. Чи то від втоми, чи від сорому вона ховає свій погляд, повернувши ледь нахилену голову ліворуч. Хвилясте волосся, вплітаючись у розпорошене виноградне листя, утворює майже готичний лаубверк, з обох боків фланкований цап'ячими головами, зображеними у профіль, — ще одними метаморфозами-алюзіями, які разом з виноградом та розширеною зверху композицією натякають на діонісійське начало, хаотичне та сплутане, тоді як «жриця» вітваря ближча до аполонівського начала — вона не виявляє ані тваринної екзальтації, ані хтивого бажання, попри свою нестійку позу вона спокійна і врівноважена. Подібно до сплячого сатира або фавна Барберіні, натякаючи на бурхливу неконтрольовану стихію, натомість виражає тишу та дрімоту.

«Вівтар Діоніса» залишає відчуття музейного твору. Водночас коли серія жіночих актів скоріше передає сучасні смаки до перебільшення, несподіваних вирішень і епатажу. Нещодавно на Х Канівському симпозиумі Василь Корчовий вирізьбив з граніту 2,5 метрову жіночу фігуру — «Впевнена» (іл. 2). Знайомий прийом з тучною тілесністю вражає своєю брутальністю. Вона вже не належить до світу станкових переживань. Ця пленерна скульптура у будь-якому просторі буде епатувати, обурювати, дивувати. Поклавши руки на тучні боки, вона стоїть, на трохи розведених у формі літери Л ногах. Шерехата поверхня пишного волосся контрастує з полірованою поверхнею тіла. Статуя являє не жіночу міць (хтось навіть перепитав автора чи не займалася його героїня боротьбою сумо). З тильного боку у просвіті між ногами помітна невеличка ящірка. Її гнучке, рухливе тільки контрастує зі статикою завмерлої оголеної фігури жінки.

Проте В. Корчовий не обмежується лише гедоністичними жіночими актами, яким присвячуються персональні виставки. Скульптор чимало часу приділяє меморіальній пластиці, яка продовжує користуватися активним попитом серед приватних замовників, але часто залишається поза увагою.

Розглянемо для прикладу пам'ятник Івану Івановичу Собку — батькові скульптора, (іл. 3). Композиція скульптурної частини цієї стели з пісковика — це янгол з розгорнутими крилами, вписаний у площу трилисничового хреста. Ажурний візерунок переплетінь звивистих пагонів, на яких де-не-де ще видніються залишки листя, контррельєфно поглиблюють тло, обрамлене гладко зашліфованими частинами поверхні, де знаходиться фігура янгола, та обережно охоплюють верхню частину медальйона з фотографією покійного, створюючи враження глибокої скорботи та невідворотності, наче болючі пронизливі емоції, з якими зрештою доводиться змиритися.

Янгол знаходиться на постаменті, траурно височіючи над надгробком. Величава постать приховує нижню частину хреста, крила розгорнуті на його рамена, хвилі волосся зливаються з проникливими орнаментальними вітами у наверхші над головою янгола. Похмурий зосереджений погляд спрямований долі і невло-

Іл. 2. Корчовий Василь. Впевнена.
Габро. 170 см. 2021
(фото з особистого архіву Л. Лисенко)

Іл. 3. Корчовий Василь. Надгробок І. Собка.
Пісковик. 2015
(Скульптор Василь Корчовой)

вимий для пересічних перехожих, а стиснуті губи довершують образ застиглої меланхолії. Подібно до форми медальйона в нижній частині пам'ятника скомпоновано трояндовий вінок, який тримає небесний охоронець, що разом з положенням його опущених рук та розпростертих крил, створює округлі мотиви, які, перегукуючись між собою, пом'якшують строгу вертикальність скульптури. Горизонтальна плита за постаментом урівноважує архітектурно-скульптурну композицію, створюючи аналогію з раменами хреста та надаючи стелі лаконічної урочистості.

Можна сказати, що в певному сенсі станову скульптуру В. Корчового часто переоцінюють, а меморіальну, навпаки, недооцінюють, хоча, не зважаючи на розмаїття тематики, вони є абсолютно рівноцінними з мистецької та технічної точок зору. Однак об'єднує зосереджених янголів і мармурові троянди з таємничими

Деметрами, Данами та Помонами авторський стиль роботи з каменем. Його неповторність вирізняють за рисами обличчя, силуетом профілю, напівопущеними повіками, вигинами ліній, неквапливими жестами, флоральними мотивами, що постають з кам'яної поверхні та промовистих недомовленостях вируючих фактур. У творчості В. Корчового, за віддаленою аналогією з італійським скульптором доби бароко Лоренцо Берніні, твердий статичний блок каменю наділений здатністю перетворюватися на рухливу пластичну масу, що вільно розповсюджується у просторі.

Головні висновки. Тож, підсумовуючи викладене вище, ще раз відзначимо неординарну здатність київського скульптора Василя Корчового поєднувати потужний академічний професіоналізм з новими властивостями пластичної мови, що активно затребувано у часі. В несподіваній серії жіночих актів вабить око чуттєвість, грайливість, загадковість, еротизм, транслюється радість буття і впевненість у безкінечній спроможності художника до відтворення розмаїття форм природи завдяки природному матеріалу — каменю. Художній інтелект майстра відчутно у прозорих алюзіях на барокову стилістику. Сміслові навантаження, поєднане з досконаліми за технічним виконанням формами спонукає небайдужого глядача поринути у далеке від буденності споглядання. Творчий вимір образів В. Корчового підтверджує думку видатного французького скульптора Огюста Родена: «Мистецтво звільняє нас від рабської залежності від практичного, повсякденного життя, відкриваючи нам чарівний світ насолоди та мрії» (131). Надгробна пластика за своєю подекуди й перенасиченою іконографією повертає сучасну скульптуру до класичних традицій меморіальної пластики XIX–XX ст.

Перспективи використання результатів дослідження. Результати цього дослідження можуть бути використані для написання мистецтвознавчої монографії, дисертації, складання наукового каталогу.

Цитовані праці

Голубець, О. «Українська скульптура кінця XX — початку XXI століть: ефект дифузії». *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 41 (2019): 4–10. Веб. 24 Серп. 2021 <<https://lnam.edu>.

ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/41/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D1%83%D0%B1%D0%B5%D1%86%D1%8C_4_10.pdf>.

Із інтерв'ю зі скульптором В. Корчовим. 05.03.21, 4.06.21 Київ.

Корчова, О. «Гола правда — і жодних екзистенцій». *Василь Корчовий. Інша краса*: (Авторський каталог). Упоряд. В. Корчовий, Ред. О. Корчова. Київ, 2019: 3; 40–41. Друк.

Корчовий, В. «Про себе». *Василь Корчовий. Скульптура*: (Авторський каталог). Упоряд. В. Корчовий, Ред. О. Корчова. Київ, 2002: 39–48. Друк.

Лисенко, Л. «Особливості професійних скульптурних шкіл в Україні на прикладі виставок триєнале 1999–2008 років». *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії: Зб. наук. пр.* 9 (2009): 41–45. Друк.

Скульптор Василий Корчевой: [Персональний сайт]. Веб. 23 Серп. 2021 <<http://vasilykorchevoy.com/avtor.html>>.

Скульптор Василий Корчевой: [Персональний сайт]. Веб. 23 Серп. 2021 <<http://vasilykorchevoy.com/galereya.html>>.

Пінчевська, Б. «Тіла як долі: Скульптура Василя Корчового 2012–2015 рр.». Художня культура. Актуальні проблеми. 11 (2015): 183–192. *Наукова бібліотека України ім. В. І. Вернадського*. Веб. 25 Серп. 2021 <http://nbuv.gov.ua/UJRN/khud_kult_2015_11_14>.

Протас, М. О. *Українська скульптура XX ст.*: [дослідження]. Акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. Київ: Інтертехнологія, 2006. Друк.

Роден, О. *Беседы об искусстве*. Пер. с фр. Л. Ефимова, Г. Соловьевой. СПб.: Азбука-Аттикус, 2019. Печать.

Сидор-Гібелінда, О. «Василь Корчовий — воля до перфекту». *Василь Корчовий. Скульптура*: (Авторський каталог). Упоряд. В. Корчовий, Ред. О. Корчова. Вид. 2-ге. Київ, 2012: 84–93. Друк.

Сухоліт, Н. Пристрасті за натурою. <<http://be-inart.com/post/view/1276>>. Веб. 23 Серп. 2021.

Шапіро, О. «Мармур — цар скульптури. Художник Василь Корчовий ідеалізує людську красу, захоплюється давньогрецькою класикою і вірить у праукраїнську міфологію?». *Україна молода*. 19 Черв. 2012: 14. *Україна молода*. Веб. 23 Серп. 2021 <<https://www.umoloda.kiev.ua/number/2092/164/74548/>>.

References

Gholubecj, O. «Ukrajinsjka skulptura kincja XX — pochatku XXI stolitj: efekt dyfuziji». *Visnyk Ljvivskoj nacionalnoj akademiji mystectv*. 41 (2019): 4–10. Веб. 24 Серп. 2021 <https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/41/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D1%83%D0%B1%D0%B5%D1%86%D1%8C_4_10.pdf>.

Iz interv'ju zi skulptorom V. Korchovym. 05.03.21, 4.06.21 Kyjiv.

Korchova, O. «Ghola pravda — i zhodnykh ekzystencij». *Vasylyj Korchovyj. Insha краса: (Avtorskyj katalogh)*. Uporjad. V. Korchovyj, Red. O. Korchova. Kyjiv, 2019: 3; 40–41. Друк.

Korchovyj, V. «Pro sebe». *Vasylyj Korchovyj. Skulptura: (Avtorskyj katalogh)*. Uporjad. V. Korchovyj, Red. O. Korchova. Kyjiv, 2002: 39–48. Друк.

Lysenko, L. «Osoblyvosti profesijnykh skulpturnykh shkil v Ukraini na prykladi vystavok trijenale 1999–2008 rokiv». *Ukrajinsjke mystectvoznnavstvo: materialy, doslidzhennja, recenziji: Zb. nauk. pr.* 9 (2009): 41–45. Друк.

Skulptor Vasylyj Korchevoj: [Personaljnyj sajт]. Веб. 23 Серп. 2021 <<http://vasilykorchevoy.com/avtor.html>>.

Skulptor Vasylyj Korchevoj: [Personaljnyj sajт]. Веб. 23 Серп. 2021 <<http://vasilykorchevoy.com/galereya.html>>.

Pinchevsjka, B. «Tila jak doli: Skulptura Vasylja Korchovogho 2012–2015 rr.». Khudozhnja kuljtura. Aktualjni problemy. 11 (2015): 183–192. *Naukova biblioteka Ukrainy im. V. I. Vernadsjkogho*. Веб. 25 Серп. 2021 <http://nbuv.gov.ua/UJRN/khud_kult_2015_11_14>.

Protas, M. O. *Ukrajinsjka skulptura XX st.*: [doslidzhennja]. Akad. mystectv Ukrainy, In-t problem suchas. mystectva. Kyjiv: Intertekhnologhija, 2006. Друк.

Roden, O. *Besedy ob yskusstve*. Per. s fr. L. Efymova, Gh. Solovj'evoj. SPb.: Azbuka-Attykus, 2019. Pechatj.

Sydor-Ghibelynda, O. «Vasylyj Korchovyj — volja do perfektu». *Vasylyj Korchovyj. Skulptura: (Avtorskyj katalogh)*. Uporjad. V. Korchovyj, Red. O. Korchova. Vyd. 2-ghe. Kyjiv, 2012: 84–93. Друк.

Sukholit, N. Prystrasti za naturoju. <<http://be-inart.com/post/view/1276>>. Veb. 23 Serp. 2021.

Shapiro, O. «Marmur — car skuljptury. Khudozhnyk Vasyly Korchovyj idealizuje ljudsju krasu, zakhopljujetjsja davnjoghrecjkoju klasykoju i viryty u praukrajinsjku mifologhiju?». Ukrajina moloda. 19 Cherv. 2012: 14. *Ukrajina moloda*. Veb. 23 Serp. 2021 <<https://www.umoloda.kiev.ua/number/2092/164/74548/>>.

Подано до редакції 28.09.2021

Рецензенти:

Прищенко С. В. — доктор мистецтвознавства, професор;

Соловей О. В. — кандидат мистецтвознавства, доцент.